

MONITORUL OFICIAL

AL

ROMÂNIEI

Anul XII — Nr. 103

PARTEA I
LEGI, DECRETE, HOTĂRÂRI ȘI ALTE ACTE

Miercuri, 8 martie 2000

SUMAR

Pagina

DECIZII ALE CURȚII CONSTITUȚIONALE

Decizia nr. 237 din 27 decembrie 1999 privind obiecția de neconstituționalitate a Legii pentru reconstituirea dreptului de proprietate asupra terenurilor agricole și celor forestiere, solicitate potrivit prevederilor Legii fondului funciar nr. 18/1991 și ale Legii nr. 169/1997

1-8

DECIZII ALE CURȚII CONSTITUȚIONALE

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIA Nr. 237

din 27 decembrie 1999

privind obiecția de neconstituționalitate a Legii pentru reconstituirea dreptului de proprietate asupra terenurilor agricole și celor forestiere, solicitate potrivit prevederilor Legii fondului funciar nr. 18/1991 și ale Legii nr. 169/1997

Curtea Constituțională a fost sesizată la data de 16 decembrie 1999 cu obiecția de neconstituționalitate a Legii pentru reconstituirea dreptului de proprietate asupra terenurilor agricole și celor forestiere, solicitate potrivit prevederilor Legii fondului funciar nr. 18/1991 și ale Legii nr. 169/1997. Sesizarea a fost depusă la Senat în ziua de 16 decembrie 1999, sub semnăturile unui număr de 29 de senatori. Legea ce face obiectul sesizării de neconstituționalitate a fost adoptată de Camera Deputaților și de Senat în ședința comună din 9 decembrie 1999.

Potrivit tabelului cuprinzând semnăturile autorilor obiecției de neconstituționalitate, cei 29 de senatori sunt următorii: Ion Iliescu, Nicolae Văcăroiu, Oliviu Gherman, Doru Ioan Tărăcilă, Mihai Matetovici, Liviu Maior, Petre Ninosu, Ilie

Aurel Constantin, Sergiu Nicolaescu, Marin Predilă, Constantin Sava, Ilie Plătică-Vidovici, Viorel Ștefan, Gheorghe Avram, Victor Apostolache, Vasile Văcaru, Gheorghe Dumitrașcu, Virgil Popa, Octavian Oprîș, Nicolae Sersea, Doru Gaiță, Doru Laurian Bădulescu, Octav Cozmâncă, Dan Stelian Marin, Ion Solcanu, Ion Bold, Augustin Crecan, Costică Ciurtin și Ion Predescu.

În conformitate cu art. 18 alin. (2) din Legea nr. 47/1992, republicată, Curtea Constituțională a comunicat sesizarea de neconstituționalitate președinților celor două Camere ale Parlamentului, precum și Guvernului, precizând data la care vor avea loc dezbaterile.

Autorii sesizării de neconstituționalitate solicită Curții Constituționale „să declare ca neconstituțională legea în

întregime sau numai textele menționate în sesizare, dar și cu textele de corelare cu acestea“.

Legea este considerată neconstituțională sub următoarele aspecte principale:

a) Potrivit art. 1—3 din lege, cei care fac cereri de restituire primesc până la 50 ha teren agricol și până la 10 ha teren forestier, fără a se opera reduceri la aceste suprafețe; dacă suprafața nu poate fi restituită integral în natură, diferența se acordă în echivalent, cu titlu de despăgubiri. Autorii sesizării consideră că, întrucât persoanelor cărora li s-a reconstituit dreptul de proprietate inițial, în baza Legii nr. 18/1991, li s-au operat, în marea majoritate a localităților, reduceri la suprafața convenită, tratamentul juridic diferențiat este discriminatoriu și neconstituțional. În alți termeni se consideră că foștii cooperatori (ori moștenitorii acestora) sunt supuși unei discriminări prin aceea că, în timp ce Legea nr. 18/1991 prevedea în textul devenit, după republicare, art. 14 [alin. (3)] posibilitatea reducerii suprafețelor convenite acestora, atunci când într-o cooperativă suprafețele destinate restituirii nu erau suficiente, noua lege nu îngăduie o asemenea reducere; așa fiind, suprafețele prevăzute de legea în discuție se restituie integral, de regulă în natură, iar în cazuri de excepție, prin echivalent. Acest lucru rezultă din reglementarea dată prin art. 3 al legii a cărei constituționalitate este contestată.

b) Obiecția de neconstituționalitate are în vedere, de asemenea, art. 5 din lege, text potrivit căruia cei cărora li s-au operat reduceri de până la 5% nu beneficiază nici de întregire și nici de despăgubiri. Or, consideră autorii obiecției, „este al doilea aspect de discriminare și acesta este și mai grav pentru că lovește tocmai pe cetățenii care se află în mai mare nevoie, având suprafețele de teren mai mici în proprietate. Legea este favorizantă pentru persoanele cu drepturi mai mari și defavorizantă pentru cei cu drepturi mai reduse și astfel evidențiază un tratament legal diferențiat și discriminatoriu — în favoarea celor cu stare socială mai bună“. Ar fi vorba, astfel cum se arată în sesizare, despre încălcarea art. 4 și 16 din Constituție.

c) O altă critică de neconstituționalitate are în vedere textul art. 6 din lege, prin care, astfel cum consideră autorii sesizării, depășindu-se domeniul reglementărilor îngăduite legii, se stabilește, „preordinat și indiferent de criteriile de drept și de fapt, o ordine de preferință legală a valabilității și a forței probante a titlurilor de proprietate“. În argumentarea caracterului inacceptabil al unui asemenea mod de reglementare se arată că, nefiind de domeniul legii, „este de competența exclusivă a justiției de a stabili ordinea, valabilitatea și forța probantă a titlurilor de proprietate în concurs, pe criteriile de valabilitate legală a acestora și pe criteriile ce țin de dezmembrămintele dreptului de proprietate: transcriere (*prior tempore*), posesie, caracterizarea posesiei, autorul de la care a fost dobândit și titlul acestuia, buna sau rea credință etc.“. Așa fiind, adaugă autorii obiecției de neconstituționalitate, „Legea nu poate decide asupra criteriilor de fapt, ci poate numai să reglementeze condițiile acestora“; se mai precizează în final că „Titlurile în concurs, asupra unuia și aceluiași obiect, nu pot fi calificate sau clarificate de lege, ci numai de justiție“.

Textul art. 6 din lege, la care se referă critica de neconstituționalitate, este următorul:

„(1) *La stabilirea, prin reconstituire, a dreptului de proprietate pentru terenurile agricole, în conformitate cu prevederile prezentei legi, comisiile comunale, orașenești și municipale și cele județene, constituite potrivit legii, vor verifica în mod riguros existența actelor doveditoare prevăzute la art. 9 alin. (5) din Legea fondului funciar nr. 18/1991, republicată, precum și pertinenta, verosimilitatea, autenticitatea și concludența acestor acte, ținându-se seama și de dispozițiile art. 11 alin. (1) și (2) din aceeași lege.*

(2) *Dispozițiile art. 12 din Legea fondului funciar nr. 18/1991, republicată, privind stabilirea dreptului de proprietate prin reconstituire, precum și dispozițiile procedurale prevăzute la art. 51—59 din aceeași lege se aplică în mod corespunzător la reconstituirea dreptului de proprietate, potrivit prezentei legi.*

(3) *În situația în care anumite suprafețe sunt revendicate de doi cetățeni, dintre care unul este fostul proprietar, căruia i s-a preluat terenul prin măsurile abuzive aplicate în perioada anilor 1953—1959, și cel de al doilea, persoana căreia i s-a atribuit teren din cel preluat de la fostul proprietar în limita resurselor de teren existente, inclusiv a rezervelor create, se va restitui terenul în natură ambilor solicitanți. În cazul în care resursele sunt insuficiente, se va atribui în natură terenul persoanei care deține actele de proprietate, iar cei care au fost împroprietăriți cu asemenea terenuri vor fi despăgubiți în condițiile legii.“*

d) Autorii obiecției de neconstituționalitate consideră, de asemenea, că art. 4 și următoarele din lege, care au ca obiect reconstituirea drepturilor privind terenurile forestiere, exprimă o concepție care nu corespunde principiilor constituționale de legiferare — și anume aceea de a fi egală pentru toți. Nu se fac precizări asupra textelor constituționale care ar consacra aceste principii, dar se poate deduce că este vorba despre art. 16 din legea fundamentală.

Întrucât obiecția se referă, neîndoindu-se, la chestiuni privind terenurile forestiere, autorii au în vedere art. 24 și următoarele din lege, iar nu art. 4 și următoarele, indicate dintr-o eroare materială.

Argumentele pe care se bazează critica de constituționalitate se referă în principal la următoarele:

— în vederea reconstituirii drepturilor privind terenurile forestiere, se instituie regula că aceasta se face pe vechile amplasamente, iar nu, ca până în prezent, pe sole și la marginea trupului de pădure. Aceasta ar putea conduce la atribuirea unor terenuri forestiere unor persoane care au defrișat vegetația de pe terenurile permise potrivit vechii reguli;

— reglementarea este calificată ca „discriminatorie și privilegiată“, deoarece ar îngădui îmbogățirea fără temeii legal a celor care primesc păduri sistematic amenajate, cu mari și importante investiții din fondurile publice ale statului.

e) În demonstrarea neconstituționalității art. 26 și următoarele din lege, care „se ocupă de așa-zisele forme asociative precum: composesoratele, obști de moșneni în devălmășie, obști de răzeși în indiviziune, păduri grănicerești și de moștenitori ai acestora“, autorii obiecției susțin că prin această reglementare „Legea greșește grav,

permițându-și să creeze aberant forme și structuri anacronice de proprietate funciară și care nu au nimic comun cu concepția modernă avută în vedere de Constituție“. Tot astfel, arată autorii obiecției, „denaturând total lucrurile, cândva existente“, legea „institue fără nici un temei un drept devălmaș-indiviz de proprietate pentru cei care au un drept de folosință temporară și condiționată de domiciliu“. Se mai arată, în esență, că așa-zisele forme asociative de care se ocupă art. 26 din lege nu sunt de fapt forme asociative, fiind inițial constituite prin acte domnești de autoritate sau prin hotărâri ale sfaturilor existente în epocă; în cadrul lor proprietatea era comună, iar folosința era egală și devălmașă. Se mai arată de către autorii obiecției de neconstituționalitate că în cadrul așa-ziselor forme asociative proprietatea aparținea tipului de „proprietate comună în devălmășie, de interes colectiv, perpetuă, fără drept individual de proprietate și fără posibilitatea individualizării personale a dreptului, pentru nici unul dintre cei cu drept de folosință“. În același timp însă autorii sesizării arată și că în cadrul formelor respective „Proprietatea nu era a folositorilor, ci a autorității comunale pentru composesorate sau grăniceri — ori a obștei localității, pentru celelalte“.

Asemenea structuri de proprietate au corespuns, în opinia autorilor obiecției, epocii feudale, fiind „dintotdeauna considerate ca aparținând tipului de proprietate colectiv-socialistă al epocii anterioare; [...]. Efectele urmărite atunci de astfel de forme de proprietate nu se pot regăsi astăzi nici în concepția Constituției României și nici în reglementarea ei dată proprietății“.

În fine, autorii obiecției remarcă faptul că „formele asociative“ prevăzute de lege urmează să fie înființate în chip obligatoriu; aceasta contrazice, în opinia ce stă la baza obiecției de neconstituționalitate, principiile înscrise în art. 37 din Constituție, precum și reglementarea regimului proprietății de către Constituție; căci, consideră autorii, „după cum este cunoscut, asocierea are la bază actul liber de voință al persoanei asociate, iar nu ordinul legii“.

În temeiul art. 19 din Legea nr. 47/1992, republicată, președinții celor două Camere ale Parlamentului, precum și Guvernul au comunicat Curții Constituționale punctele de vedere privind sesizarea de neconstituționalitate.

În punctul de vedere al președintelui Senatului se solicită Curții să constate că prevederile legii la care se referă sesizarea sunt constituționale și ca atare să respingă obiecția formulată. În sprijinul acestei opinii se susțin, în esență, următoarele:

— În ceea ce privește dispozițiile art. 1—3 din lege, prin care s-ar încălca art. 16 și art. 4 alin. (2) din Constituție, președintele Senatului consideră că autorii obiecției omit faptul că, potrivit art. 3 alin. (1) din lege, cei îndreptățiți vor primi diferența ce li se cuvine, până la limita de 50 de hectare, astfel încât regimul reconstituirii dreptului este unitar și egal pentru toți foștii proprietari, chiar dacă unii au suferit anterior anumite reduceri.

— Cu referire la dispozițiile art. 5 din lege, este adevărat că acestea au în vedere numai persoanele pentru care cota de reducere prevăzută la art. 14 alin. (3) din Legea fondului funciar este mai mare de 5%. Numai că, potrivit art. 9 alin. (2) din Legea nr. 18/1991, doar persoa-

nele a căror cotă de reducere a depășit procentul de 5% puteau formula o cerere de reconstituire a proprietății pentru suprafețele de teren ce au constituit această cotă. Aceasta înseamnă că art. 5 din legea ce constituie obiectul sesizării de neconstituționalitate nu face decât să aplice soluția legislativă consacrată prin art. 9 alin. (2) combinat cu art. 14 alin. (3) din Legea nr. 18/1991. Așa fiind, nu se poate constata în cadrul controlului preventiv, anterior promulgării, neconstituționalitatea unei prevederi în vigoare. Curtea Constituțională s-a pronunțat în acest sens prin Decizia nr. 6 din 25 februarie 1993, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 61 din 25 martie 1993.

— Obiecția de neconstituționalitate referitoare la art. 6 din lege este inadmisibilă, întrucât în sesizare nu se indică nici o prevedere constituțională care ar fi nesocotită. De altfel, pe fond — arată în continuare președintele Senatului — „se invocă concepția generală în domeniul respectiv, ca și cum o asemenea concepție ar împiedica legiuitorul să adopte soluții diferite, cât timp nu încalcă o prevedere constituțională“.

— Nu poate fi primită nici obiecția de neconstituționalitate privind art. 4 și următoarele din lege, care pleacă de la opinia că reconstituirea proprietății pe vechile amplasamente ar favoriza pe foștii proprietari pe ale căror terenuri s-au realizat investiții sau care au defrișat terenurile forestiere permise anterior. Aceasta deoarece soluția consacrată de textele criticate este rezultatul unei opțiuni politice, de competența exclusivă a legiuitorului; aspectele cuprinse în sesizare nu sunt de constituționalitate, ci de oportunitate.

— În legătură cu formele asociative prevăzute la art. 26 din lege și cu dreptul în indiviziune a terenurilor pe care le dețin aceste asociații, prevăzut la art. 28, în sesizare s-a susținut că reglementările respective ar încălca dreptul de asociere (art. 37 din Constituție), precum și art. 49 din legea fundamentală, indiviziunea forțată reprezentând o îngădire perpetuă și nejustificată a exercițiului dreptului de proprietate. Or, se arată în punctul de vedere al președintelui Senatului, reglementarea criticată prin sesizare asigură realizarea unui imperativ legat de prevederile cuprinse în legea pentru modificarea și completarea Legii fondului funciar, și anume definirea regimului juridic al terenurilor și cel al titularilor dreptului de proprietate pentru terenurile ce fuseseră în proprietatea foștilor composesori, răzeși și moșneni. Pe de altă parte — arată președintele Senatului —, art. 37 din Constituție se referă la asocierea în scop social-politic sau cultural, astfel cum rezultă și din art. 11 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale; în orice caz libertatea de asociere nu este contrară legiferării formelor de realizare a acestei libertăți. În ceea ce privește critica făcută în sesizare referitoare la indiviziune, în punctul de vedere al președintelui Senatului se arată că reglementarea respectivă nu încălca dispozițiile art. 49 din Constituție, indiviziunea constituind însăși modalitatea de reconstituire a dreptului foștilor proprietari, în condiții similare celor de care beneficiau aceștia.

— În fine, în ceea ce privește susținerea autorilor sesizării, în sensul că art. 27 din lege ar fi contrar art. 149 și 150 din Constituție, punctul de vedere al președintelui Senatului este că — așa cum a statuat deja Curtea

Constituțională prin Decizia nr. 392/1997 — trimiterea la o reglementare abrogată reprezintă un procedeu de tehnică legislativă care nu este nici ilegal și nici neconstituțional.

În punctul de vedere al președintelui Camerei Deputaților se arată, în esență, următoarele:

— Faptul că prin art. 1—3 din legea atacată nu se mai face referire la nici o reducere de până la 5%, potrivit art. 5 din Legea nr. 18/1991, nu atrage neconstituționalitatea lor, dat fiind că fiecare act normativ nou, adoptat de Parlament, își are scopul său, astfel încât, dacă nu ar cuprinde diferențieri, nu și-ar justifica existența. Prin soluția adoptată de noua lege s-a creat proprietarului deposedat o situație mai bună decât a aceluia care a fost împrumutat prin Legea nr. 18/1991.

— Critica formulată cu referire la art. 4 din lege, text prin care s-a instituit regula reconstituirii „pe vechile amplasamente”, nu poate fi primită, deoarece etapele reconstituirii proprietății cuprind, în chip firesc, mai întâi redarea terenurilor, cu respectarea configurației și a amplasamentului fiecăruia, și, numai dacă aceasta nu este posibilă, se va recurge la soluții subsidiare — și anume alte amplasamente ori despăgubiri bănești. Modelul adoptat de legiuitor este — astfel cum arată președintele Camerei Deputaților — recomandat și de forurile Uniunii Europene.

— În ceea ce privește critica de neconstituționalitate adusă art. 6 din lege, în punctul de vedere al președintelui Camerei Deputaților se precizează că textul respectiv nu conține prevederi de ordin material, ci exclusiv procedural; ca atare nu se poate susține că s-ar stabili criterii de drept și de fapt, care, în opinia autorilor sesizării, ar aparține competenței exclusive a justiției, iar nu domeniului legii. De altfel, norme de ordin procedural au fost cuprinse și în legile nr. 18/1991 și nr. 169/1997, ceea ce „nu le-a afectat conținutul, din punct de vedere constituțional”.

— Față de faptul că autorii sesizării, invocând art. 137 din Constituție, critică art. 26 din lege, referitor la membrii fostelor forme asociative de proprietate asupra terenurilor cu vegetație forestieră, președintele Camerei Deputaților precizează că „acest punct de vedere este eronat, deoarece actualul legiuitor nu instituie pur și simplu vechile forme asociative, ci se referă la moștenitorii acelor forme asociative care, în lumina noii legislații, au dreptul la redobândirea proprietății devălmașe, indivize, pe cote-părți ideale etc.”.

— Nici posibilitatea reînființării, în baza art. 28 din lege, a formelor asociative inițiale, cu referire la administrarea și exploatarea terenurilor forestiere, nu poate fi considerată neconstituțională, întrucât — consideră președintele Camerei Deputaților — legiuitorul poate, printr-o reglementare specială, să recunoască și alte forme. Critica vizând, în cadrul sesizării de neconstituționalitate, indiviziunea forțată și perpetuă nu este întemeiată, dat fiind că „în cazul nostru, nu ne aflăm în câmpul de aplicare a unui drept subiectiv, supus reglementării art. 728 din Codul civil, ci a unui drept recunoscut — în existența lui — numai colectivității”.

— În fine, se arată în punctul de vedere al președintelui Camerei Deputaților, nu poate fi primită nici critica potri-

vit căreia art. 27 din lege face trimitere la reglementări abrogate și contravine astfel prevederilor art. 149 și 150 din Constituția României. Aceasta „deoarece, pe de o parte, art. 149 se referă numai la abrogarea Constituției din 1965, nu la «legislația statului român în perioada anilor 1921—1940», așa cum s-a exprimat legiuitorul în articolul atacat, iar pe de altă parte, art. 150 alin. (1) statornicește că *«Legile și toate celelalte acte normative rămân în vigoare, în măsura în care ele nu contravin prezentei Constituții»*“. Or, se arată în concluzie, dreptul de proprietate, indiferent de titularul său ori de forma în care este exprimat, este deopotrivă garantat, iar proprietatea asupra bunului, deopotrivă ocrotită.

În punctul de vedere transmis Curții Constituționale Guvernul apreciază că sesizarea de neconstituționalitate este neîntemeiată, având în vedere, în esență, următoarele considerente:

— Referirea la încălcarea, prin legea ce face obiectul sesizării, a art. 4 alin. (2), respectiv a art. 16 din Constituție, nu este întemeiată, dat fiind că „Egalitatea între cetățeni, respectiv egalitatea în drepturi a acestora, nu împiedică stabilirea unor restricții sau limitări ale dreptului de proprietate”. Iar „faptul că, în considerarea unor prevederi legale, anumite persoane pot ajunge în situații defavorabile, apreciate subiectiv, prin prisma propriilor lor interese, ca defavorabile, nu reprezintă o discriminare care să afecteze constituționalitatea textelor respective”.

— În ceea ce privește încălcarea dreptului de asociere prevăzut la art. 37 din Constituție, referirea la acest text constituțional este, în opinia Guvernului, eronată; textul se referă la asociere ca rezultat al exercitării unei libertăți fundamentale și are deci în vedere o asociație de drept constituțional. Asemenea asociații sunt de drept public, temeiul lor fiind libertatea de asociere și nu contractul, care este temeiul asociațiilor și societăților de drept privat. „Asociațiile prevăzute la art. 37 nu au scopuri lucrative, nu urmăresc obținerea sau împărțirea unor beneficii, ele trebuie să aibă scopuri politice, religioase, culturale, scopuri care să exprime libertatea de gândire și de exprimare a gândurilor, opiniilor, credințelor” — se mai arată în punctul de vedere al Guvernului. Așa fiind, „art. 37 din Constituție nu poate fi socotit temeiul juridic al creării unor societăți comerciale sau a altor asociații cu caracter lucrativ sau eventual a persoanelor juridice”. Față de aceste motive Guvernul consideră că „referirea la art. 37 din Constituție ca temei pentru neconstituționalitatea art. 26 din lege nu se justifică din punct de vedere juridic”.

— În ceea ce privește susținerea autorilor sesizării de neconstituționalitate, în sensul că trimiterea la o lege abrogată este ilegală, Guvernul arată că o asemenea trimitere reprezintă un procedeu ce intră în categoria tehnicilor legislative care au ca scop economia de mijloace; un asemenea procedeu nu este nici greșit și nici neconstituțional. În acest sens este invocată și jurisprudența Curții Constituționale (Decizia nr. 82 din 20 septembrie 1995, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 58 din 19 martie 1996).

— În fine, referindu-se la prevederile art. 28 din lege, Guvernul consideră că ne aflăm în prezența „unei situații

de restrângere a exercițiului unor drepturi și libertăți, excepție de la regula fundamentală a liberului exercițiu de către cetățeni a drepturilor lor constituționale“, iar „stabilirea unor limitări ale dreptului de proprietate nu înseamnă încălcarea unui drept constituțional, ci, dimpotrivă, o organizare cât mai eficientă a exercitării de către toți cetățenii a dreptului de proprietate“.

Pentru motivele expuse Guvernul conchide că sesizarea de neconstituționalitate este neîntemeiată.

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ,

având în vedere obiecția de neconstituționalitate cuprinsă în sesizarea celor 29 de senatori, punctele de vedere ale președinților celor două Camere ale Parlamentului și punctul de vedere al Guvernului, raportul judecătorului-raportor, prevederile Legii pentru reconstituirea dreptului de proprietate asupra terenurilor agricole și celor forestiere, solicitate potrivit prevederilor Legii fondului funciar nr. 18/1991 și ale Legii nr. 169/1997, prevederile Constituției și cele ale Legii nr. 47/1992, reține următoarele:

1. Curtea Constituțională este competentă să soluționeze obiecția de neconstituționalitate cu care a fost legal sesizată.

2. În ceea ce privește solicitarea adresată Curții Constituționale de autorii sesizării, de a declara, ca fiind neconstituțională, legea în întregime sau numai textele menționate în sesizare, dar împreună cu textele de corelare cu acestea, Curtea constată că nu pot fi reținute spre examinare decât acele prevederi cu privire la care au fost formulate critici de neconstituționalitate motivate. Nici o asemenea critică de neconstituționalitate privind legea în ansamblul ei nu a fost făcută însă de autorii sesizării. Într-adevăr, sub acest aspect sesizarea de neconstituționalitate are în vedere faptul că „legea în totalitatea ei [...] are la bază o concepție greșită, reflectată în numeroase norme ale legii“, ceea ce, în mod evident, este insuficient pentru aprecierea concordanței dintre prevederile legii și dispozițiile Constituției.

3. Prima critică de neconstituționalitate cuprinsă în sesizare are în vedere art. 1—3 din lege. Se consideră a fi un tratament juridic diferențiat și ca atare discriminatoriu și neconstituțional faptul că, în timp ce, potrivit legii, cei îndreptățiți primesc până la 50 ha teren agricol și până la 10 ha teren forestier, fără a se opera reduceri, pe de altă parte „persoanelor cărora li s-a reconstituit dreptul de proprietate în baza Legii nr. 18/1991, inițială, li s-au operat reduceri la suprafața convenită în marea majoritate a localităților din țară“.

Cu privire la această susținere Curtea observă, în primul rând, că autorii excepției nu precizează nici care este textul constituțional încălcat și nici care anume prevedere din legea a cărei constituționalitate este contestată conduce nemijlocit la consecința neconstituționalității. Se afirmă numai că, datorită diferenței dintre cele două legi, se creează o discriminare între beneficiarii reglementărilor respective. Rezultă că un text dintr-o lege ar deveni neconstituțional — deși în sine nu conține nici o prevedere potrivnică legii fundamentale — numai pentru că reglementează în alt mod o chestiune ce face obiectul unei alte

reglementări — conformă, la rândul său, cu Constituția —, reglementare cuprinsă într-o lege mai veche și a cărei aplicare s-a consumat deplin și definitiv în trecut. Chiar dacă s-ar porni de la constatarea — discutabilă — că legile avute în vedere cuprind o reglementare unică și unitară, discriminarea la care se referă autorii excepției nu există între, pe de o parte, beneficiarii noii legi, tratați în mod absolut egal prin textele acesteia, și, pe de altă parte, beneficiarii reconstituirii dreptului de proprietate potrivit Legii nr. 18/1991 — care sunt, în principiu, aceiași, de vreme ce legea nouă nu face decât să completeze măsurile cuprinse în Legea fondului funciar. Deosebirea de tratament s-ar plasa, eventual, înăuntrul categoriei acestora din urmă, în măsura în care unii și-au primit terenurile integral, iar alțora le-au fost operate reducerile menționate. Este însă evident că obiecția de neconstituționalitate formulată în cadrul prezentului dosar nu poate privi Legea nr. 18/1991.

Așadar, la o analiză aprofundată iese în evidență faptul că legea ce face obiectul sesizării de neconstituționalitate nu aduce nici o discriminare între foștii cooperatori (ori între moștenitorii acestora), toți urmând să își primească integral terenurile, în limita celor 50 de hectare.

Există însă, în plus față de argumentele menționate, un motiv peremptoriu pentru care obiecția nu poate fi primită.

Într-adevăr, eventuala discriminare cuprinsă în reglementarea din Legea nr. 18/1991, avută în vedere de autorii excepției, și anume aceea care îngăduia reducerea suprafeței convenite, pe familii, foștilor cooperatori, a fost practic înlăturată o dată cu modificarea, prin Legea nr. 169 din 27 octombrie 1997, a art. 9 alin. (2) din Legea fondului funciar. În forma astfel modificată acest alineat are următorul conținut: „*Persoanele cărora li s-a reconstituit dreptul de proprietate, potrivit legii, în limita suprafeței de teren de până la 10 ha de familie și cărora li s-a aplicat cota de reducere potrivit art. 14 [fost art. 13] alin. (3) din lege pot formula cerere pentru suprafețele de teren care au constituit această cotă. Cererile se formulează în cazul în care cota de reducere a depășit procentul de 5%.*“

Apare evident, în aceste condiții, că „discriminarea“ la care se referă prima parte a obiecției de neconstituționalitate, dacă ar fi existat într-adevăr, a fost oricum înlăturată în 1997, o dată cu modificarea adusă Legii nr. 18/1991, prin reformularea alin. (2) al art. 10, de Legea nr. 169/1997.

Dar, chiar dacă această modificare a Legii nr. 18/1991 n-ar fi existat încă din 1997, critica de neconstituționalitate tot nu ar fi avut obiect, dat fiind că reglementarea cuprinsă în alin. (2) al art. 9, reprodus mai sus, este identică, în fond, cu cea cuprinsă în art. 5 din legea ce face obiectul examenului de constituționalitate prin această decizie.

Toate acestea însă, cu rezerva că dreptul persoanelor ce au primit, în aplicarea art. 13 (astăzi, art. 14) alin. (2) din Legea fondului funciar, o suprafață de teren supusă reducerii a fost restabilit prin modificarea art. 9 alin. (2) numai în situațiile în care cota de reducere a depășit 5%.

Curtea observă însă că această problemă privește cea de a doua critică de neconstituționalitate cuprinsă în sesizare.

4. Într-adevăr, autorii obiecției remarcă faptul că „În art. 5 din lege se prevede că celor cărora li s-au operat reduceri de până la 5% nu li se face nici întregire și nici nu li se dau despăgubiri“.

Curtea Constituțională se află, de această dată, în prezența unei critici de neconstituționalitate ce nu poate fi acceptată. Într-adevăr, textul la care obiecția se referă (art. 5 din lege) este, în fondul reglementării, identic cu textul art. 9 alin. (2) din Legea nr. 18/1991, în forma rezultată în urma modificării ordonate prin Legea nr. 169/1997. Dacă obiecția ar fi acceptată ar însemna să se admită competența Curții Constituționale de a se pronunța în prezent, potrivit art. 144 lit. a) din Constituție, asupra constituționalității unui text adoptat printr-o lege din 1997, text care este și rămâne în vigoare, și pentru care art. 5 din legea criticată nu reprezintă decât o simplă reluare. Este vorba despre o soluție ce corespunde jurisprudenței Curții Constituționale, fiind consacrată în Decizia nr. 6 din 25 februarie 1993, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 61 din 25 martie 1993. Obiecția de neconstituționalitate ar fi putut așadar să fie examinată de Curtea Constituțională numai dacă ar fi fost ridicată în momentul adoptării Legii nr. 169/1997, când textul la care această obiecție se referă a fost inclus în Legea fondului funciar.

Orice altă soluție contravine dispozițiilor art. 144 lit. a) din Constituție, fiindcă ar presupune competența Curții Constituționale de a soluționa retroactiv, pe calea controlului anterior, obiecții de neconstituționalitate privitoare la texte de lege deja promulgate, așadar texte care ar fi în vigoare.

Indiferent însă de cele arătate, trebuie precizat că autorii sesizării omit faptul că în Legea nr. 18/1991 s-a prevăzut, prin art. 14 alin. (3), că nu sunt afectați de cota de reducere deținătorii de suprafețe mai mici de un hectar, ceea ce reprezintă, neîndoind, o măsură de protecție a celor mai defavorizați beneficiari.

5. Următoarea critică de neconstituționalitate are în vedere art. 6 din lege, cu privire la care autorii sesizării consideră că, depășindu-se domeniul reglementărilor îngăduite legii, s-ar stabili, „preordinat și indiferent de criticile de drept și de fapt, o ordine de preferință legală a valabilității și a forței probante a titlurilor de proprietate“; se arată, în acest sens, că stabilirea unei asemenea ordini de preferință privind titlurile de proprietate ar fi de competența exclusivă a justiției.

Cu privire la argumentele aduse în sprijinul acestei critici Curtea Constituțională face următoarele precizări:

— nici unul dintre cele trei alineate ale textului de lege criticat (art. 6) nu cuprinde o reglementare prin care s-ar stabili o ordine de preferință legală a valabilității și a forței probante a titlurilor de proprietate; în cel de al treilea alineat este vorba despre preferința pe care legea înțelege să o dea fostului proprietar al terenului față de persoana căreia i s-a atribuit terenul acestuia, dacă restituirea în natură nu este cu putință pentru amândoi; iar această apreciere nu conține nimic neconstituțional sau potrivit principiilor echității și egalității, astfel încât intră, netăgăduit, în competența legiuitorului de a se pronunța asupra opor-

tunității uneia dintre rezolvările posibile, în baza art. 58 alin. (1) din Constituție;

— reglementarea prin lege a materiilor pe care autorii excepției doresc să le rezerve exclusiv aprecierii instanțelor judecătorești nu depășește domeniul intervenției legislative; dimpotrivă, cele mai multe dintre exemplele date de autorii obiecției fac obiectul de reglementare al normelor Codului civil, Codului de procedură civilă etc.;

— în fine — și este aspectul cel mai important —, nici unul dintre argumentele aduse în susținerea neconstituționalității art. 6 din lege nu are legătură cu normele și cu principiile constituționale; de altfel, sesizarea de neconstituționalitate nici nu se referă la eventuala încălcare a unor texte sau principii ale legii fundamentale.

6. Este criticat, de asemenea, cuprinsul art. 24 și următoarele din lege, autorii obiecției considerând că modul de reconstituire a drepturilor privind terenurile forestiere exprimă o concepție ce nu corespunde principiului de legiferare în concordanță cu art. 16 alin. (1) din Constituție referitor la egalitatea persoanelor. Se exprimă temerea că regula reconstituirii drepturilor pe vechile amplasamente ar putea conduce la atribuirea de terenuri forestiere unor persoane care au defrișat vegetația de pe terenurile primite potrivit reglementării anterioare, care consacra restituirea pe sole și la marginea trupului de pădure. Totodată reglementarea este calificată ca „discriminatorie și privilegiată“, deoarece ar îngădi îmbogățirea fără temei legal a celor cărora li se atribuie păduri amenajate cu mari și importante investiții din fondurile publice ale statului.

Critica nu poate fi primită, întrucât, chiar dacă în practică s-ar produce asemenea atribuirii de păduri, ele ar fi posibile numai prin abuzuri și ilegalități. Într-adevăr, art. 24 alin. (2) lit. b) din lege exceptează de la reconstituirea proprietății pe vechile amplasamente terenurile „pe care se află sau sunt în curs de realizare construcții sau amenajări silvice, drumuri forestiere ori alte amenajări sau instalații sau alte mijloace fixe“. Acelorași obiective le corespund și prevederile art. 24 alin. (2) lit. c)—f) din lege.

Trebuie precizat în plus că nici cu privire la art. 24 și următoarele din lege obiecția de neconstituționalitate nu este întemeiată pe indicarea textelor constituționale încălcate. În lipsa acestei motivări examinarea neconstituționalității textelor criticate nu poate fi realizată.

În fine, aspectele invocate de autorii obiecției de neconstituționalitate se referă la o soluție legislativă care corespunde unei opțiuni politice, ce ține de competența exclusivă a legiuitorului, nefiind deci o problemă de resortul contenciosului constituțional.

7. O serie de critici cuprinse în sesizare privesc art. 26 și următoarele din lege și au ca obiect așa-zisele forme asociative, calificate de autorii obiecției ca fiind forme și structuri anacronice de proprietate funciară, care nu au nimic comun cu concepția modernă avută în vedere de Constituție. Asemenea structuri de proprietate au corespuns — în opinia autorilor sesizării de neconstituționalitate — epocii feudale, fiind totodată considerate dintotdeauna „ca aparținând tipului de proprietate colectivist-socialistă al epocii anterioare“. În fine, autorii obiecției remarcă faptul că

„formele asociative“ prevăzute de lege urmează să fie înființate în mod obligatoriu, ceea ce ar contrazice principiile înscrise în art. 37 din Constituție referitor la dreptul la liberă asociere, precum și modul în care Constituția reglementează regimul proprietății; căci, consideră autorii, „după cum este cunoscut, asocierea are la bază actul liber de voință al persoanei asociate, iar nu ordinul legii“.

Trecând peste faptul că obiecția de neconstituționalitate are în vedere, în parte, prevederi pe care Legea nr. 18/1991 le cuprinde încă din 1997, ca urmare a modificărilor aduse prin Legea nr. 169 din același an, Curtea Constituțională constată că „formele asociative“ cărora urmează să le fie restituite terenuri cu vegetație forestieră, oricât de vetuste și de inadecvate noilor realități ar putea să fie considerate, nu sunt potrivnice, sub aspectul criticilor formulate, textelor și principiilor constituționale. Nici autorii obiecției nu precizează, de altfel, care sunt textele din legea fundamentală cărora reglementarea criticată le-ar contraveni, cu excepția art. 37 care consacră dreptul de asociere și a reglementării date prin Constituție proprietății.

În ceea ce privește invocarea reglementării date prin Constituție dreptului de asociere, trebuie să se rețină că în cazul formelor asociative avute în vedere de legea criticată este vorba despre entități organizatorice create în trecut, sub imperiul altor reglementări legale, a căror preluare prin noua lege are în vedere exclusiv reconstituirea drepturilor și exploatarea terenurilor ce le sunt restituite; investirea acestor entități cu personalitate juridică, în condițiile stabilite prin art. 28 din lege, reprezintă o condiție fără de care participarea lor în circuitul civil nu ar fi de conceput. Este vorba, în ceea ce privește forma de proprietate asupra terenurilor forestiere restituite, despre o proprietate privată, al cărei regim juridic este acela de drept comun și căreia Constituția îi asigură o ocrotire egală, indiferent de titular. Așa fiind, nici unul dintre textele constituționale referitoare la regimul proprietății nu este contrazis prin reglementarea ce face obiectul criticii de neconstituționalitate.

8. Nu poate fi primită nici obiecția referitoare la art. 27 din lege, text potrivit căruia „*Exploatarea terenurilor forestiere prevăzute la art. 26 din prezenta lege se face în conformitate cu statutele formelor asociative admise de legislația statului român în perioada anilor 1921—1940*“.

Autorii obiecției socotesc acest articol ca fiind „vădit neconstituțional, deoarece trimite la reglementări abrogate pentru exploatarea terenurilor“. Sunt încălcate — se arată în continuare — prevederile art. 149 și 150 din Constituție; se susține, tot astfel, că trimiterea la norme legale abrogate este fundamental greșită.

Curtea observă că textele din legea fundamentală invocate de autorii sesizării nu au nici o legătură cu prevederile cuprinse în art. 27 din lege.

Curtea Constituțională s-a pronunțat prin Decizia nr. 392 din 15 octombrie 1997, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 299 din 4 noiembrie 1997, în sensul că trimiterea la o reglementare abrogată reprezintă un procedeu de tehnică legislativă care nu este neconstituțional. Textele criticate nu au ca semnificație repunerea în vigoare a legii abrogate, ci numai preluarea

prevederilor respective în noua reglementare. Ar fi vorba despre neconstituționalitate numai în situația în care normele astfel preluate prin lege ar veni, prin conținutul lor, în contradicție cu texte ori principii constituționale, ceea ce, fără îndoială, nu se întâmplă în cazul de față.

9. Potrivit art. 28 alin. (5) din lege, „*Suprafețele forestiere aflate în proprietate comună, conform naturii acestora, rămân în proprietate indiviză pe toată durata existenței lor*“.

Se arată în cuprinsul sesizării de neconstituționalitate că această reglementare este total greșită și evident neconstituțională. În sprijinul acestei critici se arată că indiviziunea forțată este inadmisibilă, deoarece încalcă prevederile art. 49 din Constituție, reprezentând o îngrijire perpetuă și nejustificată a exercițiului dreptului de proprietate. Se susține, tot astfel, că „indiviziunea forțată are cauze de fapt, iar nu acte volitive ca temeiul de legiferare“, și că „nu are legea căderea de a institui o astfel de îngrijire exercițiului dreptului de proprietate și tocmai din asemenea motive a fost înscris art. 49 în Constituție“.

Aceste argumente nu pot fi acceptate.

Într-adevăr, proprietatea comună, sub toate formele pe care sistemul juridic românesc le cunoaște, inclusiv atunci când îmbracă forma „indiviziunii forțate și perpetue“ la care se referă legea supusă controlului de constituționalitate, nu este o formă de proprietate al cărei exercițiu ar fi supus unor îngrijiri. Indiviziunea, ca formă a proprietății comune, are în vedere pluralitatea subiectelor dreptului de proprietate, iar nu conținutul acestuia, și anume prerogativele pe care le conferă. Atunci când există diferențe între formele de proprietate comună ori între acestea și proprietatea exclusivă, în ceea ce privește exercitarea unora dintre atributele dreptului de proprietate, aceste diferențe corespund particularităților regimului juridic al acelei forme de proprietate, neputând fi considerate ca îngrijiri ale exercițiului dreptului de proprietate, în sensul la care se referă art. 49 din Constituție, potrivit căruia o restrângere poate fi făcută numai dacă se impune, după caz, pentru apărarea siguranței naționale, a ordinii, a sănătății ori a moralei publice, a drepturilor și a libertăților cetățenilor, desfășurarea instrucției penale, prevenirea consecințelor unei calamități naturale ori ale unui sinistru deosebit de grav.

A admite că indiviziunea forțată și perpetuă — de pildă cea asupra părților comune ale unei construcții de locuit, cuprinzând apartamente aflate în proprietatea unor persoane diferite — este inadmisibilă, deoarece reprezintă o îngrijire perpetuă și nejustificată a exercițiului dreptului de proprietate, înseamnă a nu ține seama de existența, în practică, a numeroase ipoteze în care o asemenea formă de proprietate comună corespunde naturii bunurilor și, câteodată, unei declarații a legii.

Nu este așadar exact că prin lege nu se poate satornici un asemenea regim al proprietății. Făcând abstracție de numeroasele prevederi ale Codului civil (art. 590—609), asemenea dispoziții sunt frecvente, de pildă în Legea nr. 50/1991 privind autorizarea executării construcțiilor și unele măsuri pentru realizarea locuințelor, care prevede coproprietatea forțată nu numai asupra părților de construcții și instalații comune apartamentelor din clădire, ci și asupra dreptului de concesiune privind terenul; de altfel, în

România prima reglementare de acest fel în materia unor părți de construcții a fost cuprinsă în Legea din 3 mai 1927 privind încurajarea construcției de locuințe.

Regimul juridic al coproprietății forțate nu are așadar nici o legătură cu restrângerea exercițiului unor drepturi, la care se referă art. 49 din Constituție. Pe de altă parte, Curtea constată că prevederile art. 28 alin. (5) din legea

ce face obiectul controlului de constituționalitate nu contravin nici altor texte sau principii ale legii fundamentale.

Se poate, de altfel, considera că regimul terenurilor din fondul silvic redate entităților asociative, potrivit art. 26—28 din lege, ar fi fost același chiar în lipsa textului art. 28 alin. (5), dat fiind că proprietatea are caracterele menționate în considerarea naturii bunurilor la care se referă acest regim.

Față de cele expuse mai sus, în temeiul dispozițiilor art. 4, 16, 37, 41, 49, 149 și 150 din Constituție, cu unanimitate de voturi, cât privește dispozițiile art. 1—3, ale art. 5, 6, 24, 25 și 29 din legea supusă controlului de constituționalitate,

cu majoritate de voturi, cât privește dispozițiile art. 26—28 din aceeași lege,

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

În numele legii

DECIDE:

Constată că sunt constituționale dispozițiile art. 1—3, art. 5, 6 și ale art. 24—29 din Legea pentru reconstituirea dreptului de proprietate asupra terenurilor agricole și celor forestiere, solicitate potrivit prevederilor Legii fondului funciar nr. 18/1991 și ale Legii nr. 169/1997.

Decizia se comunică Președintelui României.

Definitivă și obligatorie.

Deliberarea a avut loc la data de 27 decembrie 1999 și la ea au participat: Lucian Mihai, președinte, Costică Bulai, Constantin Doldur, Kozsokár Gábor, Ioan Muraru, Nicolae Popa, Lucian Stângu, Florin Bucur Vasilescu și Romul Petru Vonica, judecători.

PREȘEDINTELE CURȚII CONSTITUȚIONALE,

LUCIAN MIHAI

Magistrat-asistent șef,
Claudia Miu

EDITOR: PARLAMENTUL ROMÂNIEI — CAMERA DEPUTAȚILOR

Regia Autonomă „Monitorul Oficial”, str. Izvor nr. 2—4, Palatul Parlamentului, sectorul 5, București,
cont nr. 2511.1—12.1/ROL Banca Comercială Română — S.A. — Sucursala „Unirea” București
și nr. 5069427282 Trezoreria sector 5, București.

Adresa pentru publicitate : Serviciul relații cu publicul și agenții economici, București,
șos. Panduri nr. 1, bloc P33, parter, sectorul 5.

Tiparul : Regia Autonomă „Monitorul Oficial”, tel. 490.65.52, 335.01.11/2178 și 402.21.78,
E-mail: ramomrk@bx.logicnet.ro, Internet: www.monitoruloficial.ro
